

BEATLEHAAR

The Beatles bestaan al vijftig jaar niet meer, maar zij trekken nog steeds veel toeristen naar Liverpool. In een Duitse krant zag ik er een artikel over, met de kop: ‘Vier Pilzköpfe locken Tausende Touristen’. *Pilz* is het Duitse woord voor ‘paddenstoel’, meer in het bijzonder de champignon. Met *Pilzkopf* is het Beatleskapsel uit het begin van de jaren zestig bedoeld: lang in de nek, haar tot over de oren, rechte pony. Je zou daarbij aan een champignon kunnen denken, maar zo had ik er nog nooit naar gekeken. De Engelsen noemen zo’n kapsel een ‘moptop’, vanwege de overeenkomst met de top (het uiteinde) van een mop (een zwabber). En ook zo had ik er nog nooit naar gekeken.

In het Nederlands is er bij mijn weten niet zo’n beeldend woord voor. In de jaren zestig kwam wel *bietelkop(je)* voor, maar dat heeft Van Dale niet gehaald. Daarin vinden we wel *beatlebaar*: ‘lange haardracht van mannen aan het einde van de jaren 60, begin jaren 70 van de twintigste eeuw’. Daarmee wordt vooral de latere haardracht van The Beatles bedoeld, vanaf 1966: veel te lang, en onverzorgd, althans naar het oordeel van de toenmalige gevestigde orde.

Het woordenboek geeft als voorbeeld deze regels uit ‘Het dorp’ van Wim Sonneveld: ‘De dorpsjeugd klit wat bij elkaar / in minirok en

beatlehaar / en joelt wat mee met beatmuziek.’ Eigenlijk is dat citaat historisch niet helemaal juist. Friso Wiegersma schreef de tekst in 1965, toen The Beatles (en alle dorpsjeugd die op The Beatles wilde lijken) nog hun netjes geknipte moptops droegen.

Waar komt het Beatleskapsel vandaan? Niet uit Liverpool, of Londen, of een andere Engelse stad, maar uit Duitsland. In het begin van de jaren zestig verbleven The Beatles een tijd lang in Hamburg. Ene Astrid Kirchherr zou toen voor het eerst de champignonlook hebben aangebracht bij Stuart Sutcliffe, de toenmalige bassist van The Beatles.

Kirchherr gold lang als de ‘Schöpferin der Beatles-Frisur’. Inmiddels weten we dat niet zij de bedenker ervan was, maar Jürgen Vollmer, een vriend van haar. Vollmer had ooit na het zwemmen geen zin gehad om zijn haar af te drogen en te kammen. Hij had het maar gewoon laten drogen zoals het zat - en vond zo bij toeval het later zo populair geworden kapsel uit. Toen John Lennon en Paul McCartney ook zoiets wilden, knipte Vollmer hun haar in het gewenste model. Deze belangrijke historische gebeurtenis vond plaats in oktober 1961, op Vollmers hotelkamer. Die bevond zich niet in Hamburg, en ook niet in Liverpool, of Londen, of een andere Engelse stad. Hun eerste Pilskopf kregen The Beatles in Parijs.